

NOTĂ INFORMATIVĂ
privind atribuirea statutului de monopol fiscal
Societății pe Acțiuni „Energocom” și
Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”
pe piața energiei electrice din Republica Moldova

I.	Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
	Proiectul a fost elaborat de Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării
II.	Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
	<p>Proiectul de hotărâre are drept scop atribuirea statutului de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energocom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica”, ca urmare a identificării și constatării necesității atribuirii monopolului fiscal de către Comisia Națională de Monopol Fiscal întreprinderilor respective, prin decizia adoptată de Comisie în ședința din 15.05.2024.</p> <p>La moment se întreprind acțiuni pentru dezvoltarea pieței de energie electrică, printre care și măsuri accelerate pentru instituirea unui operator al pieței energiei electrice desemnat, care să faciliteze tranzacțiile de energie electrică inclusiv și transfrontaliere și să mențină echilibrul între cerere și ofertă pentru a asigura furnizarea neîntreruptă a energiei electrice. Funcționarea pieței competitive este posibilă doar în contextul existenței unui număr suficient de participanți activi la piață, existența unui număr suficient de oferte, etc. Timpul necesar pentru atingerea acestor condiții va prezenta o perioadă tranzitorie, în care securitatea aprovizionării cu energie electrică a consumatorilor finali trebuie să fie asigurată, iar autoritățile trebuie să dispună de suficiente instrumente pentru a garanta securitatea aprovizionării cu resurse energetice.</p> <p>Considerând situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza Procedurii standarde, pe bază de licitații conform Regulilor pieței energiei electrice, organizarea și desfășurarea cărora necesită un termen de până la 2 luni, la fel existând riscul ca MGRES să nu depună oferte pentru toți cei prenotați, ceea ce ar putea rezulta într-un decalaj de preț zonal, care la rândul său va produce impact asupra prețurilor/costurilor unitare a producției și o nemulțumire în masă a populației.</p> <p>Atribuirea statutului de monopol fiscal către SA „Energocom” în raport cu MGRES, ar securiza achizițiile de energie electrică prin oferirea unei exclusivități întreprinderii SA „Energocom” în relațiile cu MGRES și totodată ceea ce va contribui la sporirea securității statului prin excluderea posibilităților apariției unor amenințări hibride cum s-a întâmplat spre exemplu pe piața gazelor naturale.</p> <p>Un element important de menționat în contextul necesității statutului de monopol fiscal, îl constituie prelungirea contractului de achiziție a energiei electrice dintre SA „Energocom” și MGRES pe perioada anului 2024, astfel se consideră necesar ca</p>

	<p>SA „Energocom” să dispună de toate mecanismele legale pentru a încheia contracte cu MGRES în regim de monopol fiscal.</p> <p>Din aceste considerente dispunerea de o singură entitate care ar avea relații comerciale cu MGRES ar spori atât viteza de reacție dar și ar contribui la crearea premiselor de consolidarea puterii de negociere și obținerea unor prețuri mai accesibile pentru energia electrică procurată.</p> <p>Un alt element fundamental care merită a fi menționat întru susținerea acestui deziderat îl constituie faptul că în cazul în care există o singură entitate care pe de o parte are relații contractuale cu MGRES iar pe de altă parte are impusă obligația de serviciu public și posibilitatea achiziției din alte surse, poate realiza un mix și un echilibru întru aprovizionarea întregului teritoriu al malului drept al Nistrului cu energie electrică la prețuri suportabile.</p> <p>Un alt aspect important de menționat, este faptul că instituirea monopolului fiscal al contribui la elucidarea practic definitivă a riscului apariției unor participanți la piața energiei electrice care ar tinde să încheie unele Contracte la prețuri speculative, cum s-a întâmplat recent pe piața gazelor naturale¹, în scopul aprovizionării unor grupuri de cetățeni la prețuri cu mult mai joase decât cele stabilite de către autoritatea de reglementare, pentru destabilizarea situației interne în țară, or acesta prezentând o amenințare hibridă.</p> <p>În aceste circumstanțe extraordinare, considerând expirarea stării de urgență, începând cu luna ianuarie 2024, statul trebuie să dispună de toate instrumentele posibile care i-ar permite să acționeze prompt și în timp util la soluționarea unor probleme legate de aprovizionarea cu energie electrică în condiții de fiabilitate și la prețuri cât mai mici pentru consumatorii finali, totodată fiind asigurată și funcționalitatea sistemului electroenergetic prin menținerea echilibrului între consum și capacitatea de generare.</p> <p>Totodată, atribuirea statutului de monopol fiscal, va reprezenta un mecanism tranzitoriu ajustat la situația actuală în condițiile unei instabilități a pieței, lipsei unor oferte competitive la un preț accesibil, până la momentul în care vor putea fi reluate achizițiile de energie electrică în baza procedurii standarde pe bază de licitații.</p> <p>Prin acest mecanism, statul va dispune de o posibilitate intervenție în relațiile economice dintre SA „Energocom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES, pentru a reduce la minim riscurile legate de aprovizionare și costurile energiei, având în vedere faptul că acesta au un impact direct asupra economiei în ansamblu și asupra costurilor unitare a fiecărui produs sau serviciu.</p>
III.	Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene
	Proiectul hotărârii de Guvern nu conține norme privind armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene.
IV.	Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi
	Monitorizarea atentă și coordonată a pieței de către autorități este esențială pentru a asigura o piață internă a energiei în Republica Moldova care să fie complet funcțională și integrată cu celelalte piețe regionale.

Principalele prevederi, cu impact semnificativ, urmăresc să abordeze diversele aspecte ale problemelor existente și să ofere soluții și reglementări pentru acestea. O explicație detaliată a principalelor prevederi și a modului în care acestea vizează cauzele problemei sunt:

1. Rolul special al Centralei Termoelectrice de la Cuciurgan:

– Se recunoaște importanța deosebită a centralei respective în aprovizionarea cu energie electrică a Republicii Moldova,

2. Necesitatea de a trata în mod special implicarea MGRES:

– Abordarea specifică pentru a evita potențialele manipulări pe piața energiei electrice, datorită poziției sale dominante, – Se subliniază importanța funcționării MGRES pentru stabilitatea sistemului electroenergetic al Republicii Moldova și pentru asigurarea alimentării consumatorilor cu energie electrică de înaltă calitate și fiabilitate.

3. Disponibilitatea serviciilor de echilibrare pe piața energiei electrice de echilibrare:

– ÎS „Moldelectrica”, care este operatorul pieței energiei electrice de echilibrare și care are responsabilitatea funcționării fiabile sistemului electroenergetic, prin atribuirea monopolului fiscal în relațiile cu MGRES va avea posibilitatea achiziționării serviciilor de echilibrare și a energiei electrice necesare în acest scop, – Intermedierea încheierii contractelor de echilibrare dintre MGRES și participanții la piața energiei electrice, în acest sens ÎS „Moldelectrica” având o calitate de agregator.

4. Mecanism de intervenție a statului în piața de energie electrică:

– Propune atribuirea unui statut de monopol fiscal pentru a permite intervenția statului în relațiile economice între entitățile implicate (SA „Energocom”, ÎS „Moldelectrica” și MGRES), Scopul acestui mecanism este de a minimiza riscurile legate de aprovizionare și de costurile energiei, întrucât acestea afectează direct economia și costurile tuturor produselor și serviciilor. În ansamblu, se propun reglementări și mecanisme menite să asigure o funcționare mai eficientă și mai stabilă a pieței de energie electrică din Republica Moldova în contextul unor situații de urgență, și care să ofere soluții pentru a menține echilibrul între consum și capacitatea de generare de energie electrică.

Subsidiar, potrivit datelor furnizate de Ministerul Energiei prin demersul nr. 07-771 din 19 martie 2024 și având în vedere prevederile art. 366 din Legea nr. 845/1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi și a prevederilor art. 4 din Legea concurenței nr. 183/2012, este menționat că în conformitate cu prevederile redacției propuse a Regulamentului de funcționare a monopolului fiscal atribuit SA „Energocom” și ÎS „Moldelectrica” pe piața energiei electrice din Republica Moldova, care urmează a fi aprobat prin Hotărâre de Guvern, „prețul de vânzare a energiei electrice de către SA „Energocom”, în calitate de beneficiar al statutului de monopol fiscal este determinat reieșind din venitul care trebuie să fie obținut de către SA „Energocom” în vederea acoperirii cheltuielilor necesare pentru furnizarea

	<p>energiei electrice și pentru obținerea unui nivel rezonabil de rentabilitate, calculat și aprobat prin decizia organelor de conducere ale SA „Energocom”.</p> <p>Având în vedere faptul că pe parcursul anului 2023, SA „Energocom” a asigurat cantitățile de energie electrică necesare furnizorilor serviciului universal și/sau furnizorilor de ultimă opțiune, operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport conform obligației temporare de serviciu public impuse prin Deciziile Comisiei pentru Situații Excepționale, în baza deciziei organelor de conducere ale SA „Energocom”, a fost stabilită o marjă comercială la vânzarea energiei electrice în valoare de 0,007 lei/kWh sau 7,0 lei/MWh. Respectiv, potrivit informației furnizate de către SA „Energocom”, considerând consumul de energie electrică pentru anul 2023 doar de la MGRES, în valoare de 3,7 miliarde kWh, venitul obținut de către SA „Energocom” din activitatea de vânzare a energiei electrice a constituit aproximativ 23 milioane lei, iar cheltuielile pentru furnizarea energiei electrice în anul 2023 au constituit aproximativ 17 milioane lei.</p> <p>Astfel, SA „Energocom”, din activitatea de vânzare a energiei electrice către furnizorii serviciului universal și/sau furnizorilor de ultimă opțiune, operatorii sistemelor de distribuție și operatorul sistemului de transport, a obținut un profit de aproximativ 6 milioane lei.</p> <p>Astfel, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 110/2011 cu privire la unele aspecte ce țin de repartizarea profitului net anual al societăților pe acțiuni cu cotă de participare a statului și al întreprinderilor de stat, SA „Energocom”, din activitatea de Ministerul Energiei al Republicii Moldova vânzare a energiei electrice pe parcursul anului 2023, urmează a achita ca dividende către Bugetul de Stat cel puțin 25% profitului net obținut, sau aproximativ cel puțin 1,5 milioane lei.</p>
V.	Fundamentarea economico-financiară
	Implementarea proiectului de hotărâre de Guvern nu va necesita cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat.
VI.	Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare
	Nu se aplică.
VII.	Avizarea și consultarea publică a proiectului
	<p>În scopul respectării prevederilor Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional, inițierea procesului de elaborare a proiectului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării (www.mded.gov.md), la compartimentul „<i>Transparență decizională</i>” și pe platforma www.particip.gov.md, la https://particip.gov.md/ro/document/stages/*/12568.</p> <p>Proiectul va fi supus avizării și consultării publice în conformitate cu art. 32 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, prin expedierea acestuia tuturor părților interesate.</p>

VIII.	Constatările expertizei anticorupție
	Proiectul va fi supus expertizei anticorupție conform art. 36 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Centru Național Anticorupție.
IX.	Constatările expertizei de compatibilitate
	Nu se aplică.
X.	Constatările expertizei juridice
	Proiectul va fi supus expertizei juridice conform art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, fiind solicitată efectuarea expertizei de către Ministerul Justiției.
XI.	Constatările altor expertize
	Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la atribuirea statutului de monopol fiscal Societății pe Acțiuni „Energoacom” și Întreprinderii de Stat „Moldelectrica” conține prevederi de reglementare a activității de întreprinzător în sensul Legii nr. 235/2006 cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător și, respectiv, va fi supus examinării de către Grupul de lucru pentru reglementarea activității de întreprinzător.

Secretar de stat

Cătălina PLINSCHI